

Kertész Imre kapta az irodalmi Nobel-díjat

SAJTÓVISSZHANG

[Political Capital](#)

2002-10-22 14:19

A Svéd Királyi Akadémia első ízben ítélte magyar írónak, Kertész Imrének a Nobel-díjat. Az indoklás szerint az író „a történelem barbár önkényének kiszolgáltatott törékeny ember tapasztalatait felmutató munkásságáért” kapta meg a legmagasabb irodalmi kitüntetést. A díjjal ebben az évben 10 millió svéd korona (mintegy 260 millió forint) jár. Kertész első nyilatkozatában elmondta, hogy nagyon nagy örömmel fogadta a hírt, de akkor sem lett volna elkeseredve, ha nem kapja meg a díjat, hiszen megmaradt volna neki az írás, ami mindenért kárpótolja. Mádl Ferenc köztársasági elnök táviratban köszöntötte az író. „Ma megint ünnep magyarnak lenni! Büszkeség és öröm töltött el, amikor megtudtam, hogy Ön kapta az irodalmi Nobel-díjat.” – szól az államfő gratulációja. Medgyessy Péter miniszterelnök telefonon gratulált Kertésznek és közleményben köszöntötte az író. A kormányfő a kabinet nevében őszinte háláját fejezi ki az írónak, amiért ilyen dicsőséghez juttatta a magyar népet. Kiemelte annak fontosságát, hogy a magyar zsidóság elpusztulása általános érvényű tapasztalatának irodalmi megfogalmazásáért kapta a Nobel-díjat Kertész Imre. Ugyancsak táviratban gratulált az Országgyűlés elnöke, Szili Katalin.

Összefoglalás

Kertész Imre Nobel-díjával kapcsolatos vélemények:

- ha ez az író nem a zsidó Kertész Imre lenne, a nemzeti büszkeségnek nem kellene avval törődnie, hogy a Nobel-díjas magyar író mit írt, ahogyan az olimpiai bajnok kenus, a sakk-nagymester, a körülrajongott matematikaprofesszor teljesítményét se kell értenie, de itt olyan emberről van szó – és ezt nem lehet megkerülni –, akit gyermekként szállítottak el a náci koncentrációs táborba, s aki 'erről' írta híres regényét, a 'Sorstalanság'-ot, amely a halhatatlanságot, a 'nemzetközi hírnevet', 'a világhírt' szerezte meg neki
- Kertész Imre díja – bármennyire őt és művészetét jutalmazza – az országnak is szól, Kertész esetében ez különösen fontos, hiszen Nobel-díjat előtte is kaptak már magyarok, nagy többségük megőrizte magyarságát, de az elismerést már akkor kapta, amikor már rég nem Magyarországon élt
- a Nobel-díj odaítélőinek szempontjaik vannak, közülük ezúttal nyilván az is szerepet játszott, hogy magyar írónak vagy költőnek még nem jutott ilyen elismerés
- Magyarországon nem figyeltek rá, nem olvasták műveit, itt nem ismerte föl nagyságát az irodalomkritika, innen ment el egyre hosszabb időkre 'lakni' Németországba, ahol régóta ünnepezték író, művei sorra megérdemelt sikert aratnak, talán azért, mert a németység szembenézett a múltjával, és – a Kertész-művek segítségével is – átment a lelkiismeret-vizsgálat, a megtisztulás folyamatán, nálunk pedig alighanem azért nem volt akkora sikere, mert mi még mindig nem néztünk igazán szembe 'azzal' a múlttal – sem
- különös fintora a sorsnak, hogy az az író lett a második 'magyarországi' Nobel-díjas, aki azt nyilatkozta egyszer, hogy ha itthon van, annyira nem érzi magát biztonságban, hogy mindig becsomagolva áll a bőröndje
- a Nobel-bizottság az utolsó években szemmel láthatóan nem szépen sorba rendezett nemzeti irodalmakat jutalmazott, hanem egyéni teljesítményeket, tavaly egy Londonban élő trinidadit, két éve egy párizsi kínai emigránst
- az önmagában kiváló minőségű szöveg előfeltétel, de az átütő sikerhez e körben láthatóan nem elégséges, divat ugyan a szöveg társadalmi környezetét másodrangúnak, az irodalmi minőség szempontjából elhanyagolhatónak tekinteni, de a sok jó szöveg versenyében láthatóan az kerül előre, amelynek irodalmon kívüli, erkölcsi, emberi, egzisztenciális tapasztalatokkal szembesíthető üzenete is

lesz

- Kertész díja visszamenőleg beemeli a világirodalomba Adyt, Krúdyt, József Attilát, Radnótit, Örkényt és a többieket, nemzetközi zsűrrel hitelesítve azokat a világcsúcsokat, amelyeket magyar pályán értek el

- a Nobel-díj bírálóbizottságának világméretű és nem csak irodalmi jellegű a felelőssége, ha akarna, sem dönthetne tisztán esztétikai szempontok alapján, hiszen egy Updike-nak vagy Vargas Llosának behozhatatlan előnye az ismertsége, a világméretű népszerűsége, ezt a különbséget csakis a svéd akadémia dolgozhatja le, és igen, bizonyára szerepe volt a döntésben annak is, hogy magyar író még nem kapott díjat, meg talán annak, hogy az Európai Unió éppen most van kibővülőben, olyan országokkal, mint a miénk

- a próféták feladata, hogy ne hagyják lelkiismeretünket nyugodni, hogy emlékeztessenek a múltra, és hogy segítsenek egy új víziót, jövőképet építeni. Kertész Imre küldetése, hogy a világ számára a meggyilkoltak és a túlélők, a kollaboránsok és az ártatlanok nevében is, etnikumok és vallások fölöttit alkosson

- Kertész Imre szándékát, hogy segít békét teremteni ebben a meglehetősen szétszakadt társadalmú országban, csak üdvözölni lehet, de ezt a célt ne túlzó ostorozással, ne hibáink dramatizálásával próbálja elérni, mert féltő, hogy e hozzáállás óhatatlanul kiváltja az ezen vádakát sértőnek érző, szintén a társadalmi békét kívánó polgárok ellenérzését, törekvésében mindenesetre messzemenően számíthat a konzervatív-kereszténydemokrata szellemiséget valló értelmiségiek együttműködésére

Tamás Gáspár Miklós szerint (Kertész Imre magyar író Nobel-díjas. Zsidó, **Magyar Hírlap**, 2002. október 11.) „a magyarországi, az összmagyar, az 'egyetemes magyar' irodalmi élet mániája, kényszerneurózisa volt mindig a Nobel-díj. Hogy nem kaptuk meg. Maga volt a turáni átok, a belletrisztikai Mohács. Hát most megkaptuk. Egyébként Kertész Imre is osztozik valamelyest ebben a régi bánatban. 'Mindig másodvonalbeli, félreismert, félreértett magyar író leszek; a magyar nyelv mindig másodrendű, félreismert, félreértett nyelv lesz; a magyar kultúrának soha nem lesz helye abban a kultúrában, amely számít, amely egyetemes, mert a magyar kultúra mindig másodvonalbeli, félreismert, félreértett kultúrának látja önmagát. Illúzió, amit művelek, és erre tékozlom az életemet, amely úgyszintén illúzió. (...)’ (1985: 'Gályanapló', 1992.) (...) Nemzeti büszkeségünk kielégült. Magyar író kapta az idei irodalmi Nobel-díjat. **Ha ez az író nem a zsidó Kertész Imre lenne, a nemzeti büszkeségnek nem kellene avval törődnie, hogy a Nobel-díjas magyar író mit írt, ahogyan az olimpiai bajnok kenus, a sakk-nagymester, a körülrajongott matematikaprofesszor teljesítményét se kell értenie. De itt olyan emberről van szó – és ezt nem lehet megkerülni –, akit gyermekként szállítottak el a náci koncentrációs táborba, s aki 'erről' írta híres regényét, a 'Sorstalanság'-ot, amely a halhatatlanságot (comme on dit), a 'nemzetközi hírnevet', 'a világhírt' szerezte meg neki**, amelytől tegnap óta, ha akarná, se szabadulhat. Szerencséje van ennek a zsidónak, aki Nobel-díjas magyar író; szerencséje van, mert törődünk kell avval, amit mond. Amit mond: iszonyatos. Azt mondja: a legnagyobb borzalom – Auschwitz. Buchenwald – nem emberen túli, nem ember alatti, hanem nagyon is emberi. Auschwitz nem pusztán az emberi nem megtagadása, hanem az emberi nem önkifejezése. Is”.

TGM szerint „Kertész a kevesek egyike, akik értik és komolyan veszik Nietzschét – látja, hogy világunk mintája a koncentrációs tábor. S itt ennek a rokontalan írónak mégis vannak rokonai: Ottlik és Pilinszky. 'Korunk nem az antiszemitizmus kora, hanem Auschwitzé. És korunk antiszemitéja immár nem a zsidóktól ódzkodik, hanem Auschwitzot akarja. Eichmann azt vallotta jeruzsálemi perében, hogy ő sosem volt antiszemita, s bár a per hallgatósága itt nevetésben tört ki, én korántsem tartom lehetetlennek, hogy igazat mondott. Ahhoz, hogy zsidók millióit meggyilkolja, a totális államnak végső soron nem annyira antiszemitákra, inkább jó szervezőkre van szüksége. Világosan kell látnunk: egyetlen párt- és államtotalitarizmus sem lehet meg diszkrimináció nélkül, a diszkrimináció totalitárius formája pedig szükségszerűen a tömeggyilkosság.' ('A holocaust mint kultúra', 1992.) (...) 'Miért e szinte provokatív állítás tehát: magyar író? Nyilván mert nem vagyok az. (...) Mert mit is akarna ez a kijelentés jelenteni? Valami ilyesfélét: annak ellenére, hogy nem vagyok magyar író, fogadjanak engem el és be, mint magyar

író... Bizonyos körülményeknél fogva nem tartozom (nem tartozhatom) ide, nagyrészt legalábbis nem azoknak írok (írhatok), akiknek a nyelvét beszélem... De a világot (amely körülvesz) Magyarországnak hívják, idegenségem valódi neve zsidó, márpedig ahhoz, hogy manapság (s ez a manapság idestova immár jó hét évtizede tart) egy zsidó magyarnak fogadtassék el, bizonyos föltételeknek kell megfelelni, amelyek, hogy rövid legyek, lényegében az öntagadáshoz vezetnek. Az élet ugyanis vagy demonstráció, vagy kollaboráció.' ('Valaki más', 1997.) Evvel most kell megküzdenie a magyarországi közvéleménynek. Külföldről nézve: ez a magyar kultúra ünnepe. Magyar szemmel: kínos, keserves kötelesség, veritékes munka, rémisztő ébredés. De azért: nagyszerű, hogy Kertész Imre elnyerte az irodalmi Nobel-díjat. Örülhetünk, szégyenkezhethetünk, Magyarország érthetetlen, fantasztikus, elképesztő rejtély. Ha Kertész Imre él és ír, talán élhetünk mi is. Nekünk könnyebb”.

Sebes György szerint (Ünnepnap, **Népszava**, 2002. október 11.) „tegnap óta Magyarországnak is van irodalmi Nobel-díjasa. Igaz az elismerés névre – személyre – érkezik, így tehát mindenekelőtt gratulálnunk kell Kertész Imrének. **De díja – bármennyire őt és művészetét jutalmazza – az országnak is szól. Kertész Imre esetében ez különösen fontos. Nobel-díjat előtte is kaptak már magyarok. (...) Nagy többségük megőrizte magyarságát, de az elismerést már akkor kapta, amikor már rég nem Magyarországon élt.** Kertész Imre hazánkba szakadt magyar. Kétségkívül szerepet játszhatott azonban díjazásában, hogy német nyelvterületen éppúgy – ha ugyan nem jobban – ismerik, mint Magyarországon. Első és mindmáig meghatározó műve, a Sorstalanság röviddel azután, hogy Magyarországon kiadták megjelent németül is. Itt több évet kellett vámi megjelenésére, ott sokkal kevesebbet. Itt alig-alig keltett visszhangot ott széles körben lett ismerté és katarzist váltott ki. Nem csoda. A regény főhőse egy kamasz fiú, akit a náci haláltábor szörnyű tapasztalatai érleltek felnőtté. Kertész Imre 14 évesen járta meg a poklok poklát. Auschwitzba vitték (...) A Sorstalanság 17 éve jelent meg. 16 éve pedig Nobel-békedíjat kapott egy másik magyar származású férfi, aki ugyancsak megjárta a náci haláltáborokat. Elie Wiesel 15 évesen került Buchenwaldba. Anyja és húga a gázkamrában, apja mellette pusztult el a haláltáborban. Attól kezdve Wiesel vádló tanúja lett az eseményeknek, s az irodalom eszközeivel – a lelkiismeret ébren tartója. (...) Jó lenne tudni, a mostani döntés azt is kifejezi-e, hogy a díjazók hasonló veszélyeket látnak napjainkban is, mint 16 éve. Jó lenne tudni, hallottak-e azokról a véleményekről és írásművekről, amelyek megkérdőjelezik Auschwitz, Buchenwald és a többi haláltábor pusztító létét is. Az irodalmi Nobel-díj, amelyet Kertész Imre kapott, mindenestre kifejezi a jóérzésű – és túlnyomó többségben lévő – világ válaszáát is ezekre a hangokra. A 73 éves író nem először jelölték a Nobel-díjra. Most megkapta, még úgy is, hogy a Magyarországról jelölésre jogosultak állítólag nem őt nevezték meg. Megkapta, noha a világirodalomban is jól ismert alkotók – így John Updike, Joyce Carol Oates, Milan Kundera és Mario Vargas Llosa – maradtak a 'vert mezőnyben'. Ami természetesen nem jelenti azt, hogy ők kevésbé jelentős alkotók lennének, mint azok, akik már hozzájutottak ehhez az elismeréshez. Az irodalmi Nobel-díjért minden évben nagy a verseny, de ez mégsem olyan, mint egy olimpia. **A díj odaítélőinek szempontjaik vannak. Közülük ezúttal nyilván az is szerepet játszott, hogy magyar írónak vagy költőnek még nem jutott ilyen elismerés”.**

Szále László felteszi a kérdést (Kertész Unió, **Magyar Hírlap**, 2002. október 12.) „szerethetjük-e Kertész Imrét, ha ő nem szeret bennünket? Szembe kell néznünk ezzel a kérdéssel is a Nobel-díjáról szóló hír kiváltotta eufória órái után. Mert az azért eléggé nyilvánvaló, hogy ez az ország neki nem a szíve közepe. A haza, az otthon, az ország számára talán sosem volt azonos. Teljes joggal. Innen vitték el 44-ben – ahogy ő fogalmaz: 'államközi keretek közt, lepecsételt áruszállítmány formájában egy idegen nagyhatalomnak, kifejezetten meggyilkoltatás céljára átadtak' –, ide tért vissza szenvedni és nélkülözni, és írni. **Itt nem figyeltek rá, itt nem olvasták műveit, itt nem ismerte föl nagyságát az irodalomkritika. Innen ment el egyre hosszabb időkre 'lakni' Németországba, ahol régóta ünnepelt író, művei sorra megérdemelt sikert aratnak. Talán azért, mert a németiség szembenézett a múltjával, és – a Kertész-művek segítségével is – átment a lelkiismeret-vizsgálat, a megtisztulás folyamatán. Nálunk pedig alighanem azért nem volt akkora sikere, mert mi még mindig nem néztünk igazán szembe 'azzal' a múlttal – sem.** Kertész irritálóan sok bűntudatot kelt bennünk, amitől persze nem ő, csak mi tudjuk megszabadítani magunkat. S noha a mi kulturális szerveink, irodalmi szervezeteink is fölterjesztették már

többször Nobel-díjra, aligha kétséges, hogy a németek – talán őszintébb, és mindenképpen nagyobb és hatásosabb – lobbizása többet nyomott a latban a miénknél. Marad a kérdés: lehetünk-e büszkéek rá, ha ő nem büszke miránk? S mire vagyunk olyan büszkéek, amikor a műveket nem mi írtuk, s nem is igen olvastuk? A válaszom mégis: igen. Hiszen mégiscsak itt született, könyveit – a számunkra legszebb nyelven – magyarul írta, s az a sors, amely műveinek középpontjában áll, egy magyar zsidó sorsa. Munkássága elvitathatatlanul a magyar irodalom része, és nem a német irodalomé. Van Gogh sem lett amerikai festő attól, hogy ott művészetét jobban megbecsülik, s ezerszer többet fizetnek egy képéért, mint amennyit művészetével Franciaországban egész életében keresett. Márai sem lett amerikai író csak azért, mert ott élt fél évszázadon át és ő sem szerette az itthagyt Magyarországot”.

Szále szerint **„különös fintora a sorsnak, hogy az az író lett a második 'magyarországi' Nobel-díjas, aki azt nyilatkozta egyszer, hogy ha itthon van, annyira nem érzi magát biztonságban, hogy mindig becsomagolva áll a bőröndje.** Fájdalmas ezt hallani, de azért tény, hogy itthon van bepakolva az a bőrönd. Sokan megkaphatták volna a díjat olyanok is, akik nem vágódottak el innen. Ady, Babits, Krúdy, Móricz, Kosztolányi, Karinthy, József Attila, Radnóti, Illyés, Weöres biztosan. Ezt mi pontosan tudjuk. A világ nem tudta, vagy más szempontok vezették. Ennyi az egész. S így van ezzel minden nemzet irodalma. Hogy ki ír 'világdíjra' méltót, s ki kaphatja meg, az két különböző dolog. Az első csoport sokkal népesebb a másiknál. Nyilván ez is a Nobel-díj presztízsének a titka.

Különben a Nobel-díj a művekkel nem csinál semmit, csak velünk. Rájuk irányítja figyelmünket, divatba hozza őket, most olyanok is kezükbe veszik, akik különben sosem tették volna. Sokan elolvassák majd egyiket-másikat, sokan félbehagyják, mert a Sorstalanság, A kudarc, a Kaddis, Az angol lobogó, a Gályanapló, a Gondolatnyi csend s a többi nem lesz könnyebb olvasmány attól, hogy írójuk Nobel-díjas lett. Nincs bennük semmi szórakoztató, kegyetlen, gyötrelmes érzés olvasni, hisz nem mással kell szembesülnünk, mint azzal, hogy embertelenség nincs, amit így hívunk – eltelve magunktól –, az nagyon is emberi, hiszen minden embertelenség az ember műve. A holokauszt sem ördögi, hanem emberi mű. Használjuk ki az alkalmat, katarzis lesz a részünk. Most az egész művelt világ olvasni fogja a Kertész-műveket. Legyünk mi is része ennek a világnak. A legszebb út Európába a Kertész Unión keresztül vezet”.

Bolgár György szerint (Nem lehet erről nem írni, **Magyar Hírlap**, 2002. október 12.) „most, hogy megvan az első magyar irodalmi Nobel-díjas, nem lehet nem erről írni. Erről a várva várt, de sosem hitt meglepetésről, illetve a meglepetésen belüli külön meglepetésről, Kertész Imréről. Arról a nemzetközi jóvátételről, amelyet az állandó balsors és kisebbségség érzetétől sújtott, ugyanakkor a szellemi és fizikai nagyság bizonyítékait önmagának és másoknak szinte kényszeresen soroló, felmutató magyarság megkapott. Arról, hogy – bármennyire nevetségesnek hangzik is – ezzel az irodalmi Nobel-díjjal érezhetjük magunkat végre egyenjogúnak az európai nemzetek között, hiszen az elismeréssel a mi kis és elszigetelt nyelvünket is világszínvonalúnak nyilvánították. **Kertész díja visszamenőleg beemeli a világirodalomba Adyt, Krúdyt, József Attilát, Radnótit, Örkényt és a többieket, nemzetközi zsűrivel hitelesítve azokat a világszűcsöket, amelyeket magyar pályán értek el. Egy irodalmi Nobel-díj nem olyan, mint a többi. Igen, hízeleg a nemzeti öntudatnak és büszkeségnek, ha egy magyart a kémiában vagy a közgazdaságban tartanak érdemesnek a kitüntetésre, a tudomány nyelvét azonban csak kevesen beszélnek, míg a magyart mindenki.** A közösen használt, alakított, folyton meggyötört és megtisztított nyelvet, a mi mindennapi létünket, összetartozásunk legfontosabb és nélkülözhetetlen eszközét (is) emelték most a Nobel-díj magasába, még akkor is, ha a döntnökök nyilván csak németül tudták elolvasni Kertész műveit. A magyar nyelven írók és beszélők mindannyian meg lehetnek tisztelve”.

Bolgár szerint **„a Nobel-díj bírálóbizottságának világméretű és nem csak irodalmi jellegű a felelőssége. Ha akarna, sem dönthetne tisztán esztétikai szempontok alapján.** Hiszen egy Updike-nak vagy Vargas Llosának behozhatatlan előnye az ismertsége, a világméretű népszerűsége. Ezt a különbséget csakis a svéd akadémia dolgozhatja le. És igen, **bizonyára szerepe volt a döntésben annak is, hogy magyar író még nem kapott díjat.** Meg talán annak, hogy az Európai Unió éppen most van kibővülőben, olyan országokkal, mint a miénk. Vagy annak, hogy ha már kelet-európai, ha már magyar, akkor legyen olyan zsidó, akinek a művészi üzenete, közlendője az egész világ számára érthető, átélhető. Ha pedig már itt tartunk,

nem lehet megkerülni azt sem, hogy Kertész nem a képzeletbeli magyar író jelképes, önmagán túlmutató figurája. Nem az, és nem feltétlenül azért, mert zsidó, nem is azért, mert első és legnagyobb visszhangot kiváltó (de máig csupán az irodalmi életben visszhangzó) regényétől, a Sorstalanságtól kezdve a legújabb kori zsidó tragédiát írja és éli meg (éli túl) minden mondatában, kitágítva azt állandó emberi tragédiává, hanem azért sem, mert nem tudja otthon érezni magát. Otthontalan. A legkényelmetlenebb díjazott. Konrád, a világpolgár magyar, Nádas, a magyar faluba zárkózott kozmopolita remete, Esterházy, a magyar valóságba kipirult büszkeséggel és maró öngúnnyal belesajdult arisztokrata még mindig inkább itthoni, mint ő. És ebből a szempontból mindegy, hogy Kertész a világban sem érzi jól magát, mert az a gyalázat, amit a magyar társadalom vele és a többi magyarral szemben elkövetett, és amit a háború utáni új diktatúra kevésbé életbe vágóan, de iparszerűen megismételt, nemcsak Magyarország gyalázata, az egész világé is. Kertész azért nincs otthon, mert a világ sem kínál neki otthont. Vagyis még ilyen közvetett, negatív módon is egyenrangúvá tesz bennünket a világ szerencsésebb népeivel. Fogadjuk be őt az otthonunkba, míg nem késő. Kertész ugyanis azzal, hogy a védtelen ember fájdalmát és kétségbeesését írja meg, a legmagyarabb magyar írók közé tartozik. Azzal pedig, hogy zsidó, nem elvesz, hanem hozzáad magyarságához. Hajuknál fogva rángatom őket ide, de nem ok nélkül: Csúrka, Makovecz, Bencsik, Franka és a többiek a nevükben is őrzik azt, hogy mi a magyar. Mindenfélék vagyunk, mindenhonnan jöttünk, magyarnak születtünk vagy azzá váltunk, saját jószántunkból vagy szándék nélkül, mindegy, hozzáadtuk azt, amink van, és ettől az a valami, amit magyarnak nevezünk, több lett: ne akarjanak belőle kevesebbet csinálni. És végül nem lehet nem írni arról a paradoxonról, hogy egy ilyen, az egész nemzetet fölemelő díjat egy saját világába forduló, az életet lemondóan figyelő író kapta meg. De hiszen ez a természetes. Az igazi művészet a társadalom számára mindig megrázkódtatás, amely meghozhatja a katarzist, az pedig csakis az önvizsgálat, a fájdalom, a szenvedés után következhet be. Kertész a magyar szellemi élet katarzisének kiváltója lehet, kell hogy legyen. Szomorú az igazságtétel, de Kertész csak úgy lehet a miénk, hogy Stockholmban odaítélték őt a világnak”.

Tamás Pál szerint (A Kertész-effektus, **Magyar Hírlap**, 2002. október 16.) „**a Nobel-bizottság azonban az utolsó években szemmel láthatóan nem szépen sorba rendezett nemzeti irodalmakat jutalmazott, hanem egyéni teljesítményeket. Tavaly egy Londonban élő trinidadit, két éve egy párizsi kínai emigránst.** De hát a világirodalom (amit nagy kulturális piacok olyan hálózataként határoznék meg, ahol a lehető legnagyobb közönség számára értelmezhető, de mégis felcserélhetetlen lokális élményeket és tapasztalatokat forgalmaznak) és a nemzeti irodalmak csomópontjai nem feltétlenül esnek egybe. Sőt úgy tűnik, hogy egyre gyakrabban elkülönülnek. Miért itt lenne ez másképp. Hiszen a globalitás más területeken sem a nemzeti termelés összességét, hanem egy új, a nemzetitől függetlenedő minőséget jelent. Természetesen itt egy nagy magyar író jutalmaztak. De a Nobel-bizottság titkára valamelyik nagy külföldi televízióban, azt hiszem, világosan fogalmazott. **A 'tanúságtevőt' ismertük el, az Auschwitzot jártakat és arról vallókat, amíg még közöttünk lehetnek.** Az elérhető minőségibb külföldi kommentárokból Kertész kapcsán elég kevés szó esik általában a magyar irodalomról. Viszonylag több más irodalmakhoz kötődő túlélőkről – Nelly Sachsról, aki németül írt, és a Nobel-díj odaítélése idején Svédországban élt. A Nobel-díjasok ezzel együtt is leginkább saját nemzetük, kulturális közvéleményük számára jelentenek önmaguk megjelölt kiemelkedő egyéni teljesítményénél többet. Czesław Miłosz minden varsói vagy krakkói érettségiző számára a világ és a lengyelség egyik leghitelesebb összekötője. Remélhetően egy ilyen szerep ránőhet majd Kertészre is. Bár ehhez a Nobel-bizottság nem elég – az író személyiségétől sok függ. Majd kiderül, Kertész mit tud kezdeni vele”.

Tamás szerint „a díj körüli visszhang most nem a külső magyarkép, hanem a saját világképünk szempontjából érdekes. Először. **Az önmagában kiváló minőségű szöveg előfeltétel, de az átütő sikerhez e körben láthatóan nem elégséges. Divat ugyan a szöveg társadalmi környezetét másodrangúnak, az irodalmi minőség szempontjából elhanyagolhatónak tekinteni, de a sok jó szöveg versenyében láthatóan az kerül előre, amelynek irodalmon kívüli, erkölcsi, emberi, egzisztenciális tapasztalatokkal szembesíthető üzenete is lesz.** Másodszor. Az üzenetnek egyszerre kell lokális tapasztalatot felmutatnia, és mások számára is könnyen kódolhatónak kell lennie. Kelet- és Közép-Európával kapcsolatban a külvilágban két ilyen átkötés vagy kapcsolódási pont létezett: a holokauszt és a szovjet típusú uralommal szembeni ellenállás. Ami ezekbe belefért, az érthető, ami nem,

többszörféle kihullott a külső, nemzetközi rostán. A szovjet világot tagadó munkák, hitvallások iránti kereslet azonban gyakorlatilag elolvadt. Az egykor izgatottan becsempészett leleplező pamfletekkel, gulagnaplókkal, antibolsevik dolgozatokkal már évek óta csak leértékeléseken, könyvturkálókban találkozom. E szövegek – kevés kivétellel – tárgyuk összeomlásával maguk is leértékelődtek. A holokausztirodalom az azokban megjelenő tapasztalat kivételességéből és a korábbi zsidó mártírológiai hagyományhoz kapcsolhatóságából következően láthatóan jobban konzerválódott, sőt a háborút nem megélt nemzedékek színre lépésével ismét új azonosságok és én-meghatározások kiindulópontjává vált. (...) Harmadszor. **Kertész elismerése jelezte, hogy nincs egységes világhír, és hogy még egy több irodalomban megjelenő nagy témát kis nyelven művelőknek is szükségük van a szélesebb siker előszobájában külső közvetítőként egy nagy nemzeti irodalmi piacra.** A románoknak a francia, a hollandoknak, skandinávoknak az angolszász, a bolgároknak, szerbeknek az orosz a patrónusi irodalmuk. És nekünk persze a német. Van, aki lázong ez ellen, de talán érdemes lenne egyelőre inkább beletörődni. Negyedszer. **A Kertész-életmű előbukkanása a kortárs irodalom iránt kevésbé érdeklődőknek is jelezte, hogy a magyar vészkorszak szélesebb társadalmi feldolgozása – fogalmazzunk így – egyelőre sok európai országénál alacsonyabb intenzitású.** Hogy bár az elmúlt húsz évben kínkeservesen fontos lépéseket megtettünk, de a rendezés nagyobb része még hátravan. Aki megnézte a pesti napilapok igen különbözően tördelt 'kertészes' címlapjait a Nobel-díj odaítélését követően, az tudja, egyik napról a másikra nem sok változik. De talán a magyar lelkiismeret-vizsgálat komolyabbá válásához tizenöt-húszezer új Sorstalanság-olvasó azért hozzájárul”.

Bencsik András szerint (Magyar Diadal, **Magyar Demokrata**, 2002. október 17.) „Kertész Imre magyar író Nobel-díjat kapott. A hatalmasan gazdag, sőt gigantikus magyar irodalom kiemelkedő ünnepe, az Ómagyar Mária-siralomtól Janus Pannoniuson, Zrínyin, Balassin, Berzsenyin, Batsányin, Vörösmartyn, Madáchon, Aranyon, Petőfin, Mikszáthon, Jókain, Adyn, József Attilán, Móriczon, Radnótin, Kassákon, Weöresen és Pilinszkyn át felsorolhatatlanul hosszan kígyózó szellemi és lelki óriások végláthatatlan sorának megkésett XXI. Századi ünnepe. De valakik nem akarják, hogy az legyen. Valakik azt akarják, hogy ünnep helyett ostorcsapás legyen ez az esemény. Kemény, kíméletlenül pontos ütés a legfájóbb, a legérzékenyebb pontra. Új fájdalmak, nehezen feledhető és még nehezebben megbocsátható megaláztatások kezdete. Valakik nem a megértés, a szeretve tisztelő elfogadás – és igenis – az elismerő befogadás ünnepét akarják látni ebben a páratlanul jelentős, elvitathatatlanul felemelő eseményben, hanem a Bosszú, a megvető leszámolás és kirekesztés diadalát. (...) Olyan jó lett volna ünnepelni Kertész Imrét, a magyar írók és költők isteni parnasszusának legújabb lovagját! De ekkor beleordít ebbe a tétova, lassan formálódó örömből egy Tamás Gáspár Miklós nevű szellemi keretlegény, és beleüvölti, mint egy magáról megfélemlített náci Obersturmbannführer, a gyanútlan magyar nyilvánosságba, a rasszizmus mocskát nyíltan vállaló Magyar Hírlap pénteki számának 11. oldalán: Kertész Imre magyar író Nobel díjas. Zsidó. És alamuszin áradozó cikkében hatalmasat rúg a felocsúdni se tudó közvéleménybe, az ünnepelt egyik írásából kiragadott szavakkal: 'Miért e szinte provokatív állítás tehát' magyar író? Nyilván mert nem vagyok az. (...) Mert mit is akarna ez a kijelentés jelenteni? Valami ilyesfélé: annak ellenére, hogy nem vagyok 'magyar író', fogadjanak engem el és be, mint 'magyar író' ... Bizonyos körülményeknél fogva nem tartozom (nem tartozhatom) ide, nagyrészt legalábbis nem azoknak írok (írhatok), akiknek a nyelvét beszélem... De a 'világot' (amely körülvesz) Magyarországnak hívják, 'idegenségem' valódi neve zsidó, márpedig ahhoz, hogy manapság (s ez a manapság idestova immár jó hét évtizede tart) egy zsidó magyarnak fogadtassék el, bizonyos föltételeknek kell megfelelni, amelyek, hogy rövid legyek, lényegében az öntagadáshoz vezetnek. Az élet ugyanis vagy demonstráció, vagy kollaboráció.' ('Valami más', 1997.) Van innen folytatás? Van. Az élet ugyanis – Kertész Imre akkor tévedett – elfogadás. A 'vagy demonstráció, vagy kollaboráció' logikája a tagadásban fogant. Az pedig a halál szinonimája. Az élő és halhatatlan magyar irodalom színpompás virágoskertjében azonban kinőtt egy újabb világ. S ami megnyugtató, egy nyilatkozatában az ünnepelt a magyar irodalom és a magyar nemzet elismerésének tekintette a díjat. Az is valóban”.

Kertész Imre úgy érzi, (In: Kertész Imre békét akar teremteni Magyarországon, **Népszabadság**, 2002. október 18.), hogy „az ő feladata most békét teremteni Magyarországon, ahol megosztottság van. Az író szerint 'liberálisok és nacionalisták állnak kibékíthetetlenül egymással szemben' – olvasható a Die Zeit legújabb számában, amelyről az MTI is beszámolt.

Kertész Imre a német hetilapban megjelent interjújában 'tulajdonképpen igen'-nel válaszolt arra a kérdésre, hogy jelenleg száműzetésben él-e Berlinben. 'Tulajdonképpen igen, bár a magyarországi választások után a dolgok éppen változni látszanak. Mind a két városban (Budapesten és Berlinben is) élek, hetven év felett lehetek európai. (...) Kertész Imre kifejtette: **a német értelmiségiek gazdagabbak lettek azáltal, hogy foglalkoztak a múlttal.**

Magyarországon ez mindeddig nem történt meg. 'Ott mind a mai napig uralkodik a hallgatás kartellje, egy fedett kultúra – nyilatkozta a német lap munkatársának a Nobel-díjjal frissen kitüntetett író. – Ott nem tudtam dolgozni. Ön nem tudja az ottani körülményeket elképzelni. Nyílt antiszemitizmus uralkodik. Nyíltan nácik, agresszív nacionalisták lépnek fel a médiában. Egyáltalán nem olyan finom urak, mint (Németországban) herr Walser. Ez majdnem olyan undorító, mint amilyen a harmincas évek vége felé volt”’.

Szent-Iványi Ilona szerint (Köszönjük, Kertész Imre!, **Népszabadság**, 2002. október 19.)

„Kertész Imre Nobel-díja megtiszteltetés mindannyiunknak, akik magyarul beszélünk és írunk a Kárpát-medencében, hívők és nem hívők, kételkedők és útkeresők számára. Nemcsak azért, mert prófétaként, hitvalló íróként ír a Rettenetről, az elhallgatott, sokszor letagadott, be nem vallott borzalmakról, hanem azért is, mert caddik, vagyis igaz ember, akit mindenekfölött való embersége, humanizmusa, emberi tartása is érdemessé tett e megtisztelő címre. A Nobel-díj bejelentésének pillanata a hajnalhasadás előtti pillanat: kairosz volt; a legjobbkor érkezett. Amikor már úgy éreztük, hogy nincs helye az emberi tisztességnek, hogy ebben a 'gyűlöletbeszéd' országban, szellemi megosztottságban minden olyan kaotikus és züllött, Kertész Imre Nobel-díjának ténye újra hitet ad, erőt ad a párbeszédre; megerősíti az ember küldetésstudatát. Az elmúlt napok beszélgetései is rádöbbenettek, hogy a holokaust még mindig mennyire nem része a hazai szellemi tudásnak és köztudatnak. Mindannyiunk szége! Mikor válik a kereszténység nagykorúvá, hogy szembe tudjon nézni múltjával, hibáival, bűneivel? Attól fél, hogy nem tudna megbocsátani magának? Valljuk be őszintén, hogy keresztény belső egyházi körökben is egyre erősebb az antiszemitizmus. Nem tagadni kell ezt a tényt, hanem nyíltan beszélni róla. Még mindig homály fedi az egyház szerepét és felelősségét a XX. századi diktatúrákban. A holokaust konkrétan létező entitás, az arról való tudás megerősíti bennünk, hogy mindannyian felelősek vagyunk érte, és része közös történetünknek. Mégis, a legtöbb esetben a családi történetekben, a beszélgetésekben sem volt jelen a náci haláltáborok ténye. Számtalan zsidó barátom felnőttfejjel szembesült azzal, hogy mi is történt a nagyszülőkkel. Keresztény családokban pedig, csak hadifogoly-történeteket lehetett hallani”.

Szent-Iványi szerint „**a próféták feladata, hogy ne hagyják lelkiismeretünket nyugodni, hogy emlékeztessenek a múltra, és hogy segítsenek egy új víziót, jövőképet építeni.**

Kertész Imre küldetése, hogy a világ számára a meggyilkoltak és a túlélők, a kollaboránsok és az ártatlanok nevében is, etnikumok és vallások fölöttit alkosson.

1997-ben, Lipcsei beszédében mondta: 'az életképes társadalomnak ébren kell tartania és szakadatlanul megújítania az önmagáról, a saját feltételeiről való tudását, tudatát. S ha döntése úgy szól, hogy a holocaust fekete gyászünnepe elmaradhatatlan része e tudatnak, akkor ez a döntés nem a részvéten vagy a megbánáson, hanem eleven értékítéleten alapul. Ama rejtelmes úton-módon, ahogyan a nagy etikai kérdések szoktak végezetül is eldőlni, ma már látjuk: érték a holocaust, mert felmérhetetlen szenvedések révén felmérhetetlen tudáshoz vezetett; és ezáltal felmérhetetlen erkölcsi tartalék rejlik benne. 'Köszönjük, Kertész Imre!’

Babarczy Eszter szerint (Nobel-dilemma – itt az alkalom, **Népszabadság**, 2002. október 19.)

„igen naivak voltunk mindannyian, akik 'végre egy irodalmi Nobelt' kívántunk a magyar irodalomnak, sőt jóformán elvártuk, épphogy nem követeltük. Naivak voltunk azért, mert valahogy úgy képzelhettük, hogy a Nobel-díj olyan, mint amikor kisüt a nap és végre határozottan tavasz lesz; végre egy ideig lubickolhatunk és fickándozhatunk a fényben. Holott Nobel-díjat nem úgy osztanak, hogy nemzeti színekben induló csapatoknak a végső, torokszorító pillanatban eljuttassák a nemzeti himnuszt, és bejelentik, hogy a dobogó legmagasabb fokára a magyar csapat léphet. **Nobel-díjat egyéni teljesítménynek, egy életpálya sűrítményének, egy individuumnak adnak.** Úgy tűnik, hogy a nemzeti dicsőség vágya és az egyéni teljesítmény, vereség, sors és boldogulás elismerése némiképpen összekeveredett a fejünkben. Nem meglepő ez, mert a nemzeti dicsőség, a magyar kultúra, a magyar táj, a magyar városok, a magyar emberek szeretetteli vagy elismerő felidézése és emlegetése mindenképpen kellemes, szívet melengető

dolog, de különösen akkor, ha más kultúrák, tájak, városok és emberek ismerőitől érkeznek, akiknek elvégre van összehasonlítási alapjuk. Sőt, kiváló motiváló erő, önértéket és erkölcsi tartást növelő eleme egy nyelvi, történelmi és politikai közösség önképének”.

Babarczy szerint „Kertész Imre Nobel-díja feladta a leckét a magyar nyilvánosságnak s neki magának is. A Nobel-bizottság aligha választhatott volna magyar író, aki jobban felkavarja ezt a szorongást és agresszivitást bennünk a 'mi' körvonalait és a dicsőség mibenlétét illetően. Részint arról van szó, amit a korábbi díjazottak esetén a maguk 'anyakultúrája' (már ha volt ilyen egyáltalán) megtapasztalt: hogy tudniillik a választott sosem képviseli 'eléggő' a nemzeti mi élményét – hogy miért is nem valaki mást, valaki ismertebbet, valaki konszenzuálisabbat választottak. Milyen felháborító, hogy Naipaul nem képviseli sem az angolok, sem a dél-afrikaiak, sem az indiaiak, sem a trinidadiak ízlését, arról nem is szólva, hogy milyen csúnyán nyilatkozott a mozlim világról és kultúráról. (Meg kell jegyezni persze, hogy az angolok nem panaszkodtak – nekik nem okoz olyan nagy nehézséget az egyéni teljesítmény és a nemzeti büszkeség elválasztása és összekötése.) De Kertész még ennél is nehezebb lecke. Hogy Magyarországon kevesen ismerték és olvasták eddig, s ezért nem tudják hová tenni a díjat, átérezni a 'mi' irodalmi élményünknek és kulturális életünknek szóló elismerést, szinte szót sem érdemel. A baj ott van ugyebár, hogy **Kertész Imre a holokausztregényéért (a Sorstalanságért) kapta a díjat, és hogy Kertész Imre a holokauszt írójának vallja magát.** Nem lehet kétségünk afelől sem, hogy Kertész elismerése nem pusztán az irodalmi anyag minőségének, hanem a témának is szólt – sőt, talán, mint emlegetik, a túlélőnek is. Hozzájárul a zavarhoz, hogy Kertész Imre – tegyük hozzá, egy író társ kurzíválási gyakorlata nyomán – egy német napilapnak azt nyilatkozta az 1999-es frankfurti könyvvásár idején, amelynek díszvendége éppen Magyarország volt, hogy nem is igazán érzi magát magyar írónak. Most, a Nobel-díj utáni első nyilatkozataiban megemléltette azt is, hogy reméli: a magyar társadalom az elismerés nyomán képes lesz majd 'szembenézni' a magyar zsidók holokausztjával. (...) A magyar antiszemita rögvess ugrottak az internetes fórumokon, részint az író 'magyar' voltát vitatva, részint a zsidó összeesküvés szokott közhelyét hangoztatva, részint felháborodva azon, hogy ugyan mivel is kéne nekik szembenézniük. Másrészt egyes híradások szerint az izraeli irodalom tudorai is elméláztak azon, hogy milyen értelemben 'övék' a díj, és eléggő az övék-e, és volt oly magyar szerző, aki a 'magyar zsidó irodalom' elismerését vélte felfedezni a kitüntetésben. Többen egyenesen azt kérdezték, vajon mennyire miénk egy olyan író Nobel-díja, aki rossz véleménnyel van a magyarokról, és nem tekinti hazájának Magyarországot”.

Babarczy: „talán megdöbbenő, de úgy gondolom, a szembenézni való nem a holokauszt táján keresendő, nem a magyar kultúra until ismert 'megosztottsága' táján (urbánus/népies, illetve kozmopolita/nemzeti meccs) és nem is a magyar antiszemitizmus táján. Hogy volt magyar holokauszt, és hogy mi volt, azt néhány sültbolondon és neonácín kívül nemigen vitatja senki. A magyar népesség tud róla. Van emléknapija, lesz múzeuma. Beszélünk róla. Könyvek jelennek meg róla. Hogy van magyar antiszemitizmus, azt sem igen lehet vitatni, noha jelentőségét és elterjedtségét különféle képpen értékelhetjük. Ami a népi-urbánust és a kozmopolita-nemzetit illeti, az, gyanítom, nem is léteznék, ha nem beszélnének folyton róla. (...) Úgy gondolom, **ha szembe kell néznünk valamivel, az éppen a büntudat kultúrája és annak veszélyei. Ha engednénk annak a csábításnak, hogy bűnösökre és áldozatokra osszuk a magyar kultúrát és a magyar történelmet, akkor a legradikálisabban behódolnánk a gondolatlanság, az érzelmi hisztéria, a fel-feltörő agresszív védekezés és a manipulatív technikák áramlatainak, amelyeket primitív célokra primitív emberek mozgósítanak.** A meg nem értésnek hódolnánk be, a nyájszellem változatainak, az öncenzúrának és a félelemnek, náci és sztálinista diktatúrák termékeinek – amelyeket Kertész Imre olyan hihetetlen és kegyetlen pontossággal írt meg a Sorstalanságban és Az angol lobogóban. A magyar kultúrának nincs szüksége büntudatra, és sokkal gazdagabb annál, sokkal merészebb és európaibb, sem hogy a büntudat kultúrájának elfojtásait és rítusait gyakorolja. Szükségünk van megismerésre, ráismerésre, az érzelmi azonosulás és távolság játékaire, de abszolút 'mi' érzésekre, és 'mi' dicsőnyre egyfelől, abszolút büntudatra és önmegegyezésre másfelől, nincs szükségünk”.

Haklik Norbert: (Doronggá alázott Nobel-díj, **Magyar Nemzet**, 2002. október 21.) „végre nekünk, magyaroknak is van irodalmi Nobel-díjasunk. Ez nagyszerű és üdvözlendő dolog hiszen a díj nem csupán a díjazottat, hanem a magyar irodalom egészét is fénykörébe vonja.

Úgy volna természetes, ha a Magyarországon mindenki egyformán örülne Kertész Nobel-díjának, függetlenül attól, hogy előtte is jó páran megkaphatták volna ezt az elismerést. Mégis sokakban vegyes érzéseket keltett Kertész Imre kitüntetésének híre. Mindennek a legkevésbé sem az a közvetlen magyarázata, amit az emberek származását és felekezeti hovatartozását számontartó Tamás Gáspár Miklós, a politikai korrektségnek fityiszt mutatva a következőképpen fogalmazott meg a Magyar Hírlapban: 'Kertész Imre magyar író Nobel-díjas. Zsidó. Igen: Kertész Imre zsidó író. Legalább annyira az, mint amennyire magyar. Műveinek többségében a közép-európai zsidó identitás azon problémáit dolgozza föl, amelyekről egy nem zsidó alkotó aligha írhatna hitelesen. **Kertész mindezt magyar nyelven teszi, a magyarországi zsidóság történelméből merítve, tehát kétségkívül annak a szellemi háttérnek és nyelvi háttérnek is szerepe van Nobel-díjaiban, amelyet magyar kultúrának nevezünk. Kertész díja sokat ad a magyar kultúrának, viszont a magyar kultúra is sokat adott Kertész Imrének ahhoz, hogy végül elnyerhesse a nemzetközi irodalmi élet legrangosabb elismerését.** Lehet, hogy a magyar irodalmi közélet nem ismeri el érdemeihez méltón Kertészt, viszont gyakorta ő is meglehetősen hálátlanul mutatkozik azzal a nemzettel szemben, amelynek kultúrájából építkezve Nobel-díjas íróvá válhatott. Külföldön nyilatkozva gyakorta tesz utalásokat a magyarság vélt idegengyűlöletére és antiszemitizmusára, ami annak a nyugat-európai szalonértelmiségnek, amely előszeretettel borzad el a kevésbé szerencsés történelmű népek állítólagos barbárságán, minden bizonnyal erős kényszerítő okoz, azonban a hírbe hozott nemzet tagjainak annál kevésbé. Az effajta kijelentések kiváltképp irritálóak egy olyan közegben, ahol a posztkommunista erők, valamint az SZDSZ-féle heccliberalizmus hívei rendre az antiszemitizmus vádját használják fel szellemi dorongként politikai ellenfeleikkel szemben. Nobel -díja hírének nyilvánosságra hozatalát követően is tett hasonló kijelentéseket Kertész – például amikor a Die Zeitnek azt nyilatkozta: 'Magyarországon nyílt antiszemitizmus uralkodik' –, ám azóta a magyar kultúra és nyelv irányában sem mulaszt el kisebb gesztusokat tenni, és ez a korábbi helyzethez képest kétségkívül a 'kiegyensúlyozottság' jegyeit hordozza magában. S mi több, Kertész Imre a minap úgy nyilatkozott: szomorú, hogy a hazai közéletben ellentéteket szült Nobel-díjának híre. Ekkor már komolyan elkezdhattunk bízni abban, hogy mindenki érti az utalást – és a honi közélet szereplői nem politikai kancsukaként, hanem saját értékén kezelik majd Kertész Nobel-díját. 'Mígnem **Eörsi István**, akinek a neve napjainkra a paranoid, magyarellenes hisztéria szinonimájává vált, a Hetek című SZDSZ közeli hetilap október 18-i számában Kertész díja kapcsán többek között a következő kijelentést engedte meg magának: 'A magyar jobboldal a végébódé háta mögötti gödör szintjén áll!'. Itt tartunk tehát: a Kertész által feldolgozott témákra mindig oly érzékeny liberális sajtó egyik prominens képviselője, **Eörsi István** alázza politikai doronggá az első magyar Nobel-díjast ért elismerést. Gyűlöletkeltésre használva föl ennél az írónak a kitüntetését, aki minden munkájában a gyűlölet ellen emelte fel a szavát”.

Solymosi Frigyes szerint (Öröm és üröm, **Magyar Nemzet**, 2002. október 22.) **Kertész Imre egy interjújában kifejtette, hogy „jelenleg száműzetésben él Berlinben', s hogy 'a német értelmiségiek gazdagabbak lettek azáltal, mert foglalkoztak a múlttal. Magyarországon ez mindeddig nem történt meg'.** 'Ott mind a mai napig uralkodik a hallgatás kartellje... Ott nem tudtam dolgozni. Nyílt antiszemitizmus uralkodik. Nyíltan nácik, agresszív nacionalisták lépnek fel a médiában... Ez majdnem olyan undorító, mint amilyen a harmincas évek vége felé volt.' Kertész Imre nyilatkozata minden magyar embert szomorúsággal tölthet el, és gondolkodásra, 'önvizsgálatra' készítheti. Bevallom, nekem mindig jobb volt a véleményem arról a népről, amely a nehéz évtizedekben ellenállt az idegen érdekeket szolgáló hamis eszméknek, amely megőrizte hitét, kultúráját és magyarságát. Én ugyanis az egész lakosságot, nem pedig csak egy töredékét nézem. Valóban olyan siralmas nálunk a helyzet – gyötrődöm napok óta –, hogy kitüntetett írónkat ilyen kijelentésekre ösztökélje? Sok igazság lehet abban, hogy nem foglalkozunk eleget a múlttal. Valószínűnek tartom, hogy ő is ismeri az itthoni belpolitikai csatározásokat, és jól tudja, hogy az utódpart politikusai milyen gyakran hangoztatják: hagyjuk már a múltat, ne a korábban elkövetett bűnöket, szörnyűségeket taglaljuk, hanem a jelenre és a jövőre figyeljünk. Persze lehetséges, hogy ezeket az intelmeket csupán az előző csaknem ötven évre vonatkoztatják, és az ellen nincs kifogásuk, hogy a '45 előtti eseményeket taglaljuk. Egyet lehet érteni azzal a nézettel, hogy a holokausz borzalmainak és az annál korábbi eseményeknek az analizálásával, feltárásával mélységével sohasem lehetünk elégedettek. Emlékezünk viszont arra, hogy az állampárt ideológusainak – éppen a bolsevizmus ténykedéseinek takargatása céljából – kedvenc és hivatalos témájuk volt ezen időszak

eseményeinek boncolgatása. Az lehetséges persze, hogy a német történészek, írók, társadalomtudósok e témával lényegesen többet és behatóbban foglalkoztak, hiszen a németek felelőssége, bűne a holokausztban aligha vethető össze más népek által elkövetett vétkekkel. Ennek fényében már egyáltalán nem vagyok abban biztos, hogy elkövetett bűneik arányában ők valóban több időt szenteltek volna múltjuk sötét foltjainak, mint például mi, magyarok. A Kertész-könyvek iránti fokozott érdeklődés elősegítheti, hogy azok is megismerkedjenek a holokauszttal, a megaláztatás, a tömeggyilkosságok poklával, akik erről – esetleg fiatalságuk miatt – nagyon keveset tudnak”.

Solymosi szerint „**mint mindenhol, sajnos nálunk is vannak ordítózó, radikális, antiszemita kijelentéseket is hangoztató emberek. Ők azonban messze nem képviselnek olyan erőt, hogy miattuk száműzetésbe kellene mennie bárkinek, hogy miattuk meg kellene kongatni a vészharangot. Számuk, szervezetségük nem vethető össze a fejlett országokban létező hasonló embercsoportokéval.** Lehet, hogy elfogultan, de – más országokhoz viszonyítva – hazánkat a béke szigetének tekintem, ahol közel sem követnek el idegenekkel olyan borzalmakat, mint a mintául szolgáló országokban. Az is elégedettséggel tölthet el bennünket, hogy bár a határok eltolásával több millió magyar került más-más országba, jogait, nagyobb szabadságukat mindenütt békés eszközökkel próbálják érvényesíteni, ellentétben számos nyugati országban létező harcos, lövöldöző, gyilkolástól sem visszariadó kisebbségekkel, vallási fanatikussal. Mindezek fényében felmerül a kérdés: mi az, amit Kertész Imre hiányol az országban, ami miatt összehalkolta otthon bőröndjeit, ami miatt emigrálásra készen áll? A MIÉP, amely a legutolsó választáson nem jutott be a parlamentbe? És amely gyakorlatilag elvesztette korábban is csekély politikai erejét? Vagy a labdarúgó-mérkőzéseken durván ordító fiatalok? Azt remélhetőleg Kertész Imre sem tartja szélsőséges nézetnek, ha az ország tekintélyes része nem örül annak, hogy az állampárt legmagasabb grémiumának egyes tagjai a demokráciában újra hatalomhoz jutottak. A gyűlölködő hangnem borzasztóan zavar. Ennek megszüntetése azonban a jeles értelmiségiek kivándorlásával nem érhető el. Ha a pártállami diktatúra idején itthon maradtunk, akkor most se tehetünk másképpen. Kertész Imre kitüntetésének őszintén örülünk, büszkék vagyunk arra, hogy ezt a díjat egy Magyarországon született és élt író kapta. **Kertész Imre szándékát, hogy segít békét teremteni ebben a meglehetősen szétszakadt társadalmú országban, csak üdvözölni lehet. Tisztelettel és nagyrabecsüléssel arra kérem, hogy ezt a célt ne túlzó ostromozással, ne hibáink dramatizálásával próbálja elérni, mert félő, hogy e hozzáállás óhatatlanul kiváltja az ezen vádak sértőnek érző, szintén a társadalmi békét kívánó polgárok ellenérzését. Törekvésében mindenesetre messzemenően számíthat a konzervatív-kereszténydemokrata szellemiséget valló értelmiségiek együttműködésére.** Kertész Imre kitüntetésének őszintén örülünk, büszkék vagyunk arra, hol ezt a díjat egy Magyarországon született és élt író kapta. Kertész Imre szándékát, hol segít békét teremteni ebben a meglehetősen szétszakadt társadalmú országban, csak üdvözölni lehet”.